Název: Karel Velebný a jeho působení na českou jazzovou scénu v 70. a 80. letech 20. století

Autor: Jan Pudlák

Posudek vedoucího

Jak ve své bakalářské práci Jan Pudlák opakovaně ukazuje, v dosavadní literatuře existuje jasný konsensus o Karlu Velebném jako o mimořádně vlivné postavě českého jazzu. Tento vliv se měl podle autorů uplatňovat především v oblasti prosazování souboru určitých stylových a kriticko-estetických názorů, a to prostřednictvím Velebného rozsáhlé pedagogické a organizátorské činnosti. V existující literatuře ale už nenajdeme konkrétnější analýzu těchto názorů, jež by obecná tvrzení často spíše žurnalistické povahy konfrontovala s pramenným materiálem a jakkoli je problematizovala. Zde ovšem narážíme na obecnější problém psaní o jazzu a populární hudbě u nás, v jehož jádru stojí historická neukotvenost akademického psaní o těchto oblastech hudební kultury.

Právě tohoto úkolu se ve své bakalářské práci Jan Pudlák chopil a jako výsledek nabízí detailní a přesvědčivé pojednání o Velebného představě ideálního jazzového stylu, přičemž zároveň konfrontuje názory samotného Velebného s širším diskursem literatury o něm. Práce se tedy nezaměřuje na oblast „přímého“ hudebního vlivu Velebného hraní a kompozic na mladší generace, ale prozkoumává jeho širší *působení*, a to prostřednictvím jednak jím samým formulovaných a dovnitř jazzové scény mířících stylových a kriticko-estetických názorů na to, jak by měl jazz u nás vypadat, a jednak ozvěn těchto názorů v literatuře. Pudlák se v prozkoumávání Velebného představy ideálního jazzového stylu originálně dopátrává v textech poněkud skrytého, avšak tím vlivnějšího konceptu, který pojmenovává jako koncept žádoucí a nežádoucí modernosti. Ten podrobně rozpracovává a ukotvuje jej v konkrétních výpovědích pramenů a literatury. Pramennou oporou je zde Velebného pozůstalost (zpracovaná 2003 Jaroslavem Pašmikem), Velebného publikované texty a literatura, čtená ovšem kriticky jako neméně dobová výpověď a pramen.

Po úvodu, který seznamuje se základními problémy tématu a stručně diskutuje téma pramenů a literatury, následuje první kapitola, která je strukturovaným přehledem psaní o Velebném zaměřeném na jeho působení. Pudlák identifikuje čtyři oblasti, o nichž se v této souvislosti píše. Jedná se o Velebného stylovou orientaci, pedagogickou a organizátorskou činnost a jeho „charakter“, resp. „osobnost“. Tato část podává na základě rozsáhlých citací relevantních pasáží přehlednou představu o podobě dosavadního psaní o Velebném. Ukazuje se zde zřetelně konsenzuálnost, dále žurnalistický (spíše než odborný) styl psaní a také

omezenost literatury, co do počtu autorů (mezi nimi zdaleka nejvýrazněji čnící Lubomír Dorůžka), což zrcadlí již zmíněné obecnější problémy psaní o jazzu u nás.

Jádro práce ale spočívá v další pramenně ukotvené kapitole, kde se Pudlák zabývá již onou Velebného představou ideálního jazzového stylu, kterou zde tematizuje a podrobně kreativně rozpracovává. Základním rámcem diskuse se autorovi stává rozlišení tzv. žádoucí a nežádoucí modernosti ve Velebného uvažování, které se prakticky váže zejména k jeho pedagogické činnosti. Autor zde podrobně probírá Velebného nároky na jazzového hudebníka, tzv. „jazzová kompaktáta“, a odhaluje v nich právě toto základní rozlišení v chápání moderního jazzu. Tato distinkce podle Pudláka bezprostředně koresponduje s Velebného rozlišováním mezi tím, co chápal jako vycházející zevnitř jazzové tradice (určitý soubor muzikantských dovedností) a tím, co do ní vstupuje zvenku. Poté, co podrobně analyzuje Velebného chápání pojmu moderní jazz, resp. meanstream jazz, věnuje se Pudlák již detailně právě diskusi konceptu žádoucí a nežádoucí modernosti. V rámci žádoucí modernosti se nejprve věnuje problematice Velebného výroků o meanstream jazzu obecně, poté jeho názorům na československý jazz 70. a 80. let. a nakonec odhaluje Velebného obecnější filosofii jazzu. V souvislosti s nežádoucí moderností se zabývá Velebného vztahem k free jazzu, avantgardě a soudobé vážné hudbě a dalším žánrům populární hudby. Uzavírá rozsáhlou diskusí Velebného polemiky s hudební kritikou.

V závěru nechává Pudlák vyvstat fascinujícímu paradoxu Velebného postoje, v němž na jedné straně zastával názor, že jedině americký meanstream jazz je tím nejvhodnějším vzorem k následování pro české jazzové hudebníky 70. a 80. let a na druhé zároveň, že jazz je autonomní uměleckou doménou prostou veškeré politiky. Z pramenů nejasně vysvítá, že tato opakovaně vyslovovaná apolitická pozice byla v 70. a 80. letech pro Velebného tím důležitější, čím větší pociťoval potřebu hájit právě onu uměleckou autonomii (a sebe samého) tváří v tvář normalizační politické konformitě a zároveň volání po politické angažovanosti. Velebný jako výrazná postava českého jazzu tak sice na jedné straně do značné míry žánr „uhájil“, ale dělo se tak za cenu zastávání a prosazování poměrně konzervativních názorů na jazzovou performanci, které s jeho postupujícím věkem ještě sílily. Pudlák tak na příkladu zdánlivě autonomní umělecké diskuse demonstruje – ačkoli spíš implicitně – i složitou a nejednoznačnou povahu fungování jazzu v době komunismu u nás a role jednotlivých aktérů v ní.

Práci považuji za originální a přínosnou a navrhuji hodnocení **výborně**.

V Praze 10. srpna 2017 Vít Zdrálek